

УДК 378.147.88

О.Д. Звегінцова, С.В. Недайвода, О.В. Щербаков

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Харків

КЛАСИФІКАЦІЯ ОЗНАК ВЕНЧУРНИХ ПРОЕКТІВ І ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглядається проблема розвитку країни шляхом використання класичних джерел фінансування. Для вирішення цієї проблеми пропонується використовувати венчурне фінансування. У статті наведені поняття проекту, бізнес-проекту та компанії. Для цих понять розглядаються і обґрунтовуються ознаки, використовуючи які можна майже безпомилково відносити проект або компанію до категорії венчурних. У статті пропонується розділяти ці ознаки на внутрішні і зовнішні, а також структурувати їх за сферами на технологічні, фінансово-економічні та організаційно-правові.

Ключові слова: венчурний бізнес, венчурна компанія, венчурний проект, венчурне фінансування, венчурні фонди, фонди прямого приватного інвестування.

Вступ

Рішення завдання інноваційного розвитку країни неможливо в рамках використання фірмами класичних джерел фінансування, таких як позики і кредити. Інноваційні компанії є потенційними джерелами швидкого зростання, але мають відмінні риси, в першу чергу надзвичайно високі ризики, що вимагає принципово інших форм фінансування. Йдеться про венчурне фінансування, яке має відносно високий ступінь ризику, але розраховане на отримання високого прибутку. У цю сферу не йдуть консервативні інвестори, що побоюються таких високих ризиків, але саме венчурний бізнес може послужити джерелом прискореного розвитку високотехнологічних галузей економіки країни. Венчурний бізнес включає венчурні проекти та венчурні компанії, але ознаки віднесення проекту або компанії до венчурних поки не отримали чіткого опису.

Проект - це унікальний процес, що складається із сукупності скоординованих і керованих видів діяльності з датами початку та закінчення, зроблений для досягнення мети, яка відповідає конкретним вимогам, що включає обмеження по термінах, вартості та ресурсах [1]. Бізнес-проект – це конкретний захід, в який вкладаються грошові кошти з метою отримання прибутку та / або приросту капіталу. Бізнес-проект може бути розроблений за підприємством в цілому (новим або діючим) та бізнес-лініями (роботи, послуги, продукція).

Ознаки венчурних проектів і компаній

Всі ознаки віднесення проекту або компанії до категорії венчурних можна розділити на внутрішні, які стосуються самого проекту або компанії, і зовнішні, що характеризують особливості відносин компанії з інвесторами [2].

У цих рамках структуруємо їх.

Внутрішні ознаки:

1) Новизна проекту та інноваційний характер діяльності.

На відміну від проектного фінансування, яке використовується для вже відомих та раніше здійснених проектів, венчурне фінансування залучається в нові проекти, які раніше не були реалізовані на ринку. Це перша ознака за якою можна віднести проект або компанію до категорії венчурних, котру можна зарахувати до групи технологічних особливостей.

Найбільш привабливими для венчурного фінансування є високі технології, причому більшою мірою орієнтовані на продукцію промисловості [3].

2) Ризик, прибутковість і потенціал «вибухового зростання».

Оскільки проект не має аналогів, то прогнозувати ризики для нього значно складніше, тому другою відмінною рисою венчурного бізнесу є високий ступінь ризику проекту або компанії. Інноваційні ризики включають кілька видів: ризик помилкового відбору проекту, ризик незабезпечення проектів необхідними ресурсами в достатньому обсязі, ризик недостатньої кваліфікації персоналу, ризик непередбачених витрат, ризик посилення конкуренції, ризик невиконання контрактів, маркетинговий ризик, ризик несприйнятливості ринком інноваційної продукції та ін. [3].

Для того щоб забезпечити високу норму прибутковості і швидку окупність, венчурні проекти повинні володіти потенціалом «вибухового зростання». Це ще одна економічна ознака, що характеризує венчурний бізнес.

Відповідно успіх в значній мірі залежить від обсягів фінансування. Витратити величезні кошти на нові розробки можуть лише великі корпорації. Однак існує парадокс інноваційної економіки: великі корпорації не є джерелом зростання в області високих технологій, оскільки нові розробки можуть привести до технологічних революцій, які висунуть

на перший план інші технології, зробивши неконкурентоспроможною продукцію, вироблену цими корпораціями [3].

Нові технології можуть підірвати позиції великих технологічних корпорацій з наступних причин [4]:

- «підривні» технології простіші і дешевші;
- забезпечують більш низьку, віддачу на інвестиції протягом перших років;
- на початковому етапі впровадження ними не цікавляться великі групи споживачів;
- ринок нових технологій має потенціал швидкого, а часто і «вибухового» росту.

Тому «підривні» технології часто виводяться на ринок малими компаніями. Незважаючи на високу значимість і ефективність, малі інноваційні фірми характеризуються низькою життєздатністю. Проблемою розвитку таких компаній є брак фінансування. Вони мають наступні перешкоди на шляху до отримання кредиту [4]:

- занадто високі ризики через несформованість ринку;
- довгий термін (часто більше 3 років) виходу проекту на прибутковість;
- відсутність заставного забезпечення, оскільки.

Виходом для інноваційних компаній стає венчурне фінансування.

3) Інтелектуальна власність.

На ранніх стадіях розвитку інноваційні компанії ще не налагодили виробництво, часто ще не мають досвідченого зразка своєї продукції. Їх основним активом є інтелектуальна власність. Для подальшого розвитку бізнес-ідеї їм потрібно венчурне фінансування. Найчастіше потреба у венчурному фінансуванні виникає у компаній з великою часткою нематеріальних активів, таких як програмне забезпечення та інші види інтелектуальної власності, цінність яких ще не перевірена, що пояснює, чому венчурний капітал превалює у швидко зростаючих технологічних сферах [5]. Інтелектуальну власність, як основний актив компанії, можна виділити як ознаку, яка відноситься до організаційно-правових. Однак вона характерна саме для початкових етапів фінансування, тому є додатковою.

4) Стадії розвитку венчурної компанії.

Остання внутрішня ознака – особливі стадії росту і розвитку венчурної компанії. Вона тісно пов'язана з описаними особливостями венчурного бізнесу: переважним розвитком венчурних проектів малими, часто інноваційними фірмами, наявністю великого тимчасового розриву («долина смерті») між початком роботи венчурної компанії та виходом на прибутковість, високим ризиком і особливими джерелами фінансування проекту або компанії. Ця

ознака відноситься до організаційних особливостей самої компанії і є внутрішньою.

В індустрії прямих приватних та венчурних інвестицій існує загальноприйнятний поділ процесу зростання і розвитку компанії на стадії [6]:

1. Seed («посівна»);
2. Start-up («стартап»);
3. Early stage, early growth («раннє зростання»);
4. Expansion («розширення»);

5. Іноді перед «виходом» виділяють проміжну стадію Mezzanine («мезонін»), на якій залучаються додаткові інвестиції. Туткладаються інвестори, які очікують швидку віддачу від вкладень.

6. Іноді виділяють стадію реструктуризації бізнесу, якщо вона має місце.

7. Exit («вихід»);

Залежно від стадії, на якій знаходиться компанія, змінюються ризики вкладення коштів і обсяги необхідного інвестування.

Зовнішні ознаки:

1) Неможливість застави та особливі джерела фінансування.

Оскільки компанія не володіє достатніми матеріальними активами, її фінансування неможливо забезпечити заставою. Передані в розпорядження венчурної фірми ресурси не підлягають вилученню протягом усього терміну дії договору. Повернення вкладених коштів і реалізація прибутку відбуваються в момент «виходу» [7]. Неможливість застави є передумовою особливих джерел фінансування у вигляді венчурних фондів і фондів прямих інвестицій, а також може бути виділена як окрема фінансова ознака віднесення проекту або компанії до категорії венчурних.

До фінансово-економічної сфери можна віднести ознаку особливості залучення коштів для фінансування. Їм є використання нетрадиційних джерел фінансування проекту – коштів венчурних фондів і фондів прямих приватних інвестицій. Ця ознака впливає з того, що особливістю венчурного фінансування є високий ризик і висока прибутковість.

Венчурні інвестиції є позабіржовими, у зв'язку з цим фінансування безпосередньо в акціонерний капітал можна вважати ознакою організаційно-правового характеру венчурного бізнесу [7].

2) Участь інвестора в управлінні, структура угод.

Венчур передбачає особливі економічні відносини, за яких інвестор бере участь в управлінні компанією. Ім'я відомого венчурного інвестора може стати брендом, що підвищує шанси стартапу вижити в конкурентному середовищі і при необхідності отримати додаткове фінансування, в тому числі з інших джерел, що довіряють думці інвестора. Ці особливості у взаєминах інвестора і

компанії можна виділити як організаційно-правову ознаку.

Так як інвестор відіграє значну роль в роботі компанії, ускладнюються угоди по залученню інвестицій [8]. Складна структура угод є організаційно-правовою ознакою віднесення проекту або компанії до категорії венчурних.

Висновки

Викладені особливості венчурного бізнесу дозволяють виділити ознаки віднесення проекту або компанії до категорії венчурних. Запропоновані ознаки наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Ознаки віднесення проекту або компанії до категорії венчурних

Ознака	Внутрішня	Зовнішня
Технологічна	Новизна проекту	–
	Інноваційний характер діяльності	
Фінансово-економічна	Високий ризик і висока прибутковість	Неможливість залогу
	Потенціал «вибухового зростання»	Особливі джерела фінансування
		Інвестиції до акціонерного капіталу
Організаційно-правова	Інтелектуальна власність як основний актив	Особливі економічні відносини: інвестор приймає участь в управлінні компанією
	Особливі стадії росту та розвитку компанії	Складна структура угод

Список літератури

1. Бізнес-проект. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.9r.ru/part602.htm>.
2. Родионов И.И. Венчурный капитал / И.И. Родионов. - М.: ГУ ВШГЭ, 2010. - 197 с.
3. Манчулянцев О. Як виростити компанію на мільярд: Прописні істини венчурного бізнесу / О. Манчулянцев. М: Альпіна Паблишерз. 2010. - 192с.
4. Нестеренко Ю.Н. Малый инновационный бизнес: новые подходы к эффективному развитию / Ю.Н. Нестеренко. - М.: МПА-Пресс, 2006. - 104 с.
5. Каширин А.И. Венчурное инвестирование в России / А.И. Каширин, А.С. Семенов - М.: Вершина, 2007. - 320 с.
6. Нестеренко Ю.Н. Малый бизнес: тенденции и ориентиры развития в современной России / Ю.Н. Нестеренко. - М.: Рос. гос. гуманит. ун-т, 2007. - 224 с.
7. Венчурне інвестування як двигун високих технологій [Електронний ре-сурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://uralventure.ru/venture-is-engine>.
8. Венчурні фірми [Електронний ре-сурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://innovation-management.ru/vidy-innovacziy/venchurnye-firmy>.

Рецензент: д-р фіз.-мат. наук, проф. С.В.Смеляков, Харківський університет Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба, Харків.

Автори: ЗВЕГІНЦОВА Ольга Дмитрівна
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Харків, студентка. Моб. тел. – +38(096)311-06-96, дом. тел. – 68-85-75, E-mail – Olha.Zvehintsova@m.hneu.edu.ua.

НЕДАЙВОДА Сергій Вікторович
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Харків, студент. Тел. – +38(050)281-41-89, E-mail – Serhii.Nedavoda@m.hneu.edu.ua.

ЩЕРБАКОВ Олександр Всеволодович
Харківський національний економічний університет, Харків, кандидат технічних наук, професор кафедри інформаційних систем. Роб. тел. – 702-18-31, дом. тел. – 717-61-39, E-mail – alexscherbakov@yandex.ru.

КЛАССИФИКАЦИЯ ПРИЗНАКОВ ВЕНЧУРНЫХ ПРОЕКТОВ И ПРЕДПРИЯТИЙ

О.Д. Звегинцова, С.В. Недайвода, А.В. Щербаков

В статье рассматривается проблема развития страны путем использования классических источников финансирования. Для решения этой проблемы предлагается использовать венчурное финансирование. В статье приведены понятия проект, бизнес-проект и компания. Для этих понятий рассматриваются и обосновываются признаки, используя которые можно почти безошибочно относить проект или компанию к категории венчурных. В статье предлагается разделять эти признаки на внутренние и внешние, а также структурировать по сферам на технологические, финансово-экономические и организационно-правовые.

Ключевые слова: венчурный бизнес, венчурная компания, венчурный проект, венчурное финансирование, венчурные фонды, фонды прямого частного инвестирования.

CLASSIFICATION OF SIGNS VENTURE PROJECTS AND COMPANIES

O. Zvehintsova, S. Nedavoda, O. Shcherbakov

Article considers the problem of the country development through the use of classical sources of funding. To solve this problem is offered to use venture capital funding. The article presents concepts project, business project and the company. For this concepts are considered and justified signs, using which you can almost accurately classified project or business in the venture category. The article suggests separating these features into internal and external, as well as structured by areas for technological, financial, economic, organizational and legal.

Keywords: venture business, venture company, venture project, venture financing, venture funds, private equity funds.